

Dr. Kolláth György

Dr. Ficzer Lajos jogász-professzor, az Országos Választási Bizottság elnöke állta a szavát. Tavasszal, a parlamenti beszámolójakor megígérte, hogy szakértőivel karöltve kidolgozza azokat a javaslatokat, amelyek az országgyűlési választási rendszer korszerűsítését jelenthetik. A szakmai ajánlások napvilágot láttak és élénk vitát indítottak el. Politikusok, politológusok kommentálják óvatosan, a részérdekekre is kiterjedően az elgondolásokat. Érdemes azokat (köz)jogi szempontból, továbbá az egyszerű választópolgár nézőpontjából mérlegre tenni.

Cím Egyfordulós, kétkamarás

Dátum
2002.09.16.

A javaslatok dióhéjban: egyfordulós módon, csökkentett létszámú és kétkamarás parlamentet lenne célszerű választani. Fenntartható a területi (párt)listás és az egyéni választókerületi szisztéma kombinációja, a vegyes és arányos rendszer, ám elvethető azon belül a kopogtató cédulás jelölés-gyűjtés, és mérlegelni kellene, hogy az 5 %-os parlamenti küszöb szabályát továbbvigyék-e. A külföldön tartózkodó magyar állampolgárok szavazását ideje megoldani. Az egyfordulós rendszer az önkormányzati választásoknál bevált. Nem biztos, hogy országosan kell a „rájátszás”. Ha a voksolás érvényességi küszöb-értéke (50 % szavazott) fennmarad, akkor az egyetlen forduló nyertese relatív többséggel miért ne szerezhetne mandátumot a T. Házban is? Az ajánlásoknak természetesen sok izgalmas belső összefüggése és jelentős politikai kihatása volna.

Számomra rokonszenvesek a szakmai javaslatok. Sem balra, sem jobbra nem lejtnek. Ehelyütt nem mérlegelném, kinek kedveznek. Sok a találgatás e körben. Fontosabb, hogy egyszerűbb, némiképpen olcsóbb megoldást eredményeznének, és talán mérsékelhetnék azt a feszültséget is, amely a plurális demokráciákban - hát még az un. „új” demokráciákban - borzolja az idegeket. Reform-lépés három további ok miatt is szükséges. Egyrészt, mert a bruttó 386 honleány és honatya teljesítménye nettó módon alig(ha) több mint 200-250-é. Karcúsítani és áramvonalasítani kellene, mert a kevesebb érdemben több lenne. Másrészt, az 1989-90. évi reformszellem kihuny, az akkori óvatos kompromisszum (ti. senki se győzhesse túl magát) ma már nemigen működik. Főleg a lista-állítás vet fel sok kifogást, szemrehányást. Harmadsorban, egyre jobban hiányoznak azok az intézményes fékek, egyensúlyok és garanciák, amelyek az Országgyűlés által elkövetett hibákat időben, biztonságosan orvosolnák (Lásd például vizsgálóbizottsági botránysorozat!). A XXI. század Magyarországa még alkotmányjogilag sincs kitalálva. Ha rajtam állna, azt három pilléren építeném fel. Úgymint, EU-csatlakozás, EU-konform alkotmányreform, végül modernizált választójogi rendszer. Mindez nem jelenti azt, hogy fenekestül fel kellene forogni az egészséget. Ellenkezőleg, néhány markáns reform-lépés éppen a klasszikus elveket bontaná ki jobban.

Előbb röviden áttekintem a változatlan sarokpontokat, majd megjegyzéseket fűzök az egyes felvetésekhez:

1.) A választójog lényege, rendeltetése nem sérülne. Két karaktere döntő itt. A választójog alapján hozzuk létre a közhatalom alapvető intézményeit, szervezeteit. Ez szolgál arra is, hogy a választópolgár tevőlegesen részt vegyen a közügyek vitelében, gyakorolja alkotmányos alapjogát. Innen nézve az egy-, vagy kétkamarás Országgyűlés végre komoly mérlegelést érdemelne, mivel a magyar parlamentarizmus többpártrendszerű jellege túlteng, a nem pártalapon szerveződő érdekek pedig súlytalanok. A választójog lelke a népképviselet, ami nem egyszerűsíthető le csakis pártképviseletre. Az EU-csatlakozás, s az európai szervezetekbe történő választás új igényeket és formákat is hozhat. A közhatalmi intézmények létrehozása körében – főként egyes közjogi tisztségek betöltésénél – hatékonyabb jelölési,

Dr. Kolláth György

illetve választási módokon is el kellene gondolkodni (az ÁSZ-tól az AB-ig). Ugyanakkor a választójog alkotmányos kritériumai vitán felül állnak: általános, egyenlő, közvetlen és titkos e jog gyakorlása, s az is marad.

2.) Tetszik az egyfordulós modell. Takarékosabb, mint a kétmenetes küzdelem. Ráadásul tisztább is a tét, egyértelműbb, stabilabb a választói akarat kifejezése és érvényesítése. Demagógiának tűnhet, mégis azt látom, hogy az emberek a pártok visszalépési csere-beréjét nem nézik jó szemmel. Mindez a jogban is rosszízű vitákat, elvi következetlenségeket vet fel. Ha pedig közvetve akarunk tenni valamit a kampányharcok fékezésére, akkor ehhez az egymentes modell kínál jó esélyt. Vallom ezt akkor is, ha nem gondolnám, hogy a választópolgár kiskorú, mindent neki meg kell magyarázni és ő hovatovább már senkinek semmit sem hisz el. Ennél jobb, de nem jó a helyzet.

3.) A külföldön lévő honi állampolgárok szavazati jogát de facto és de iure meg kell adni. Szégyen az a körtönfalazás, ami ma ezt körülveszi. Ha ennek megoldására szomszédaink képesek - nem is beszélve a tengeren túli megyékkel, tagállamokkal rendelkező országokról -, akkor szegénységi bizonyítvány ennek folytonos halogatása. Ide kapcsolnám a nemzeti és etnikai kisebbségek saját jogú parlamenti képviselőit is. Mire várunk, tapsra?!

4.) A kopogtató cédulák kiváltása is időszerű. Gondot ennek technikai meghaladása okoz. Mi jön után? Az eddigi összes parlamenti választáson indult és sikerrel szerepelt pártok preferálása elképzelhető. Az egyéb körből jelentkező igények talán sajátos regisztráció útján is kezelhetők.

5.) A parlamenti 5 %-ban megállapított küszöb-érték eltörlésének - szerintem - még nem jött el az ideje. Nem mérte még fel, nem is igazolta senki, kell-e félni ma az ún. weimarizálódástól, azaz a parlamenti erőviszonyok olyan szétforgácsolódásától, ami kormányozhatatlanságot eredményezne. Tekintve, hogy a kisebb politikai erők közös, illetve kapcsolt listát állíthatnak, sőt - láttuk! - a küszöbértéken táncolók a nagyobb(ak) hátán a Házba bevihetők, ilyen műtetre korai gondolni. Talán a szélsőséges erők nagypolitikától való távol-tartása sem egyszer s mindenkorra kipipálható, már mögöttünk lévő feladat. Sokan borúlátóan nézik a kétpártrendszer feltartóztathatatlan előretörését. Ellene szigorítással lépnének fel. Ritkán jó az, ha a politikai polarizálódást erőszakolt normákkal kívánjuk megbénítani. Többet ér, ha ezek válaszaként politikai megoldások kerülnek előtérbe.

Nem akármilyen politikai húzásokra gondolnék. A választójogi „dolgozat” vitáját beárnyékolja az alkotmánymódosítással kapcsolatos aktuálpolitikai követelés. Az exkormányfő - tudván, hogy az alaptörvényi reformhoz kétharmados többség szükséges - három feltételt tűzne az ellenzéki egyetértéshez. A mesében lehet három kívánság, amit az aranyhal teljesít. A politikában is van példa barter-üzletre. De az alkotmányos intézmények modernizációja okos kompromisszumot még csak elbír, három kívánsághoz azonban biztosan nem köthető.